

INAQUE

ZNOVA OLIVE

ELIZABETH STROUT

PREKLAD

KAMILA LAUDOVÁ

Elizabeth Strout

Znova Olive

Elizabeth Strout

OLIVE AGAIN

COPYRIGHT © 2019 by Elizabeth Strout

This translation published by arrangement with Random House,
a division of Penguin Random House LLC

TRANSLATION © Kamila Laudová 2021

COPYEDITING Lucia Halová, Martina Kubealaková

COVER & ILLUSTRATION © Barbora Šajgalíková

SLOVAK EDITION © Inaque 2021

ISBN 978-80-8207-116-3

ISBN E-BOOK 978-80-8207-117-0

Elizabeth Strout
Znova Olive

INAQUE

*Venované Zarine,
znova*

OBSAH

Zadržaný	
	11
Pôrod	
	29
Upratovanie	
	47
Sirota	
	69
Pomoc	
	91
Svetlo	
	115
Prechádzka	
	135
Pedikúra	
	143
Vyhnanci	
	163
Poetka	
	187
Koniec Dní občianskej vojny	
	207
Srdce	
	227
Priateľka	
	251
Podakovanie	
	275

ZADRŽANÝ

V jednu júnovú sobotu skoro popoludní si Jack Kennison nasadil slnečné okuliare, nastúpil do športového auta so stiahnutou strechou, natiahol si bezpečnostný pás cez plece a veľké brucho a zaviezol sa do takmer hodinu vzdialeného Portlandu kúpiť si galón whiskey, len aby náhodou nenarazil na Olive Kitteridgeovú v potravinách v Crosby v štáte Maine. Alebo tú druhú ženu, ktorú videl v obchode dvakrát, a kým tam stál s fľašou whiskey, ona tárala o počasí. O počasí! Aj tá žena, na ktorej meno si už nespomínal, bola vdova.

Cestou naňho doľahol takmer pokoj; v Portlande zaparkoval a zišiel k moru. Leto sa začínalo, a hoci bol vzduch uprostred júna ešte stále svieži, obloha bola modrá a ponad doky lietali čajky. Na chodníkoch postávali ľudia, mnohí mladí s deťmi alebo kočíkmi, a očividne sa spolu rozprávali. Fascinovalo ho to. Brali to ako samozrejmú: byť spolu, rozprávať sa! Nikto oňho ani nezavadil pohľadom a on si uvedomil, čo vedel už aj predtým, len teraz to prišlo z inej strany: je len starý chlap s prevísajúcim bruchom a nestojí ani za povšimnutie. Bolo to skoro oslobodzujúce. Dlhé roky bol vysoký fešák s plochým bruchom, prechádzal sa po harvardskom kampuse a vtedy sa naňho ľudia dívali, celé tie roky naňho s úctou hľadeli študenti a všímali si ho aj ženy. Na poradách katedry budil rešpekt; hovorili mu to kolegovia a on vedel,

že je to pravda, pretože tak chcel pôsobiť. Teraz sa potĺkal po nábřeží, kde stavali kondomíniá, a napadlo mu, že by sa sem mal presťahovať, všade okolo je voda a aj ľudia. Vytiahol z vrecka telefón, pozrel sa na displej a strčil ho naspäť. Chcel sa porozprávať s dcérou.

Z dvier jedného bytu vyšla dvojica v jeho veku, muž mal tiež brucho, hoci nie také veľké ako Jack, a žena pôsobila ustarostene, ale z toho, ako spolu kráčali, usúdil, že sú zobrať už roky. „Skončilo sa to,“ počul ženu, muž tiež niečo povedal a žena zopakovala: „Nie, skončilo sa to.“ Prešli okolo neho (nevšimli si ho), a keď sa za nimi po chvíli otočil, mierne prekvapený sledoval, ako žena chytila muža za ruku, kráčajúc po nábřeží k mestečku.

Jack stál na konci nábřežia a pozoroval oceán, díval sa raz na jednu, raz na druhú stranu. Voda sa penila vo vánku, ktorý pocítil až teraz. Tu pristáva loď z Nova Scotia, ktorou sa raz viezol s Betsy. V Nova Scotia strávili tri noci. Snažil sa spomenúť si, či ho Betsy chytila za ruku; možno áno. A tak sa mu v myslí vynoril obraz, ako schádza z lode ruka v ruke s manželkou...

Vykročil.

„Hlupák.“ Povedal nahlas a všimol si, že chlapec kúsok od neho sa zarazený otočil. Takže je z neho starec, ktorý sa rozpráva sám so sebou na nábřeží v Portlande v štáte Maine, a on – Jack Kennison s dvoma doktorátmi – nevie prísť na to, ako k tomu došlo. „Fúha.“ Tiež to povedal nahlas, ale už dosť ďaleko od chlapca. Sadol si na lavičku. Vytiahol telefón a zavolať dcére; v San Franciscu, kde býva, ešte nebude ani obed. Prekvapilo ho, že zdvihla.

„Oci?“ ozvala sa. „Si v poriadku?“

Pozrel sa na oblohu. „Ahoj, Cassie, len som premýšľal, ako sa máš.“

„Mám sa fajn, oci.“

„Tak dobre. V poriadku. To rád počujem.“

Na chvíľu nastalo ticho, potom sa spýtala: „Kde si?“

„No, v dokoch v Portlande.“

„Čo tam robíš?“ opýtala sa.

„Tak mi napadlo, že zájdem do Portlandu. Aby som vypadol z domu, vieš. Jack žmúril na more pred sebou.“

Znova ticho. Potom: „Dobre.“

„Počúvaj, Cassie, len som ti chcel povedať, že viem, aký som nahovno. Viem to. Tak len, aby si vedela. Viem, že som nahovno.“

„Oci,“ povedala, „no tak, oci. Čo ti mám na to povedať?“

„Nič,“ odvetil ochotne. „Na to sa nič nedá povedať. Ale chcel som, aby si vedela, že to viem.“

Rozhostilo sa ďalšie ticho, tentoraz dlhšie, a premkol ho strach.

„To preto, ako sa správaš ku mne, alebo pre ten dlhodobý románik s Elaine Croftovou?“

Zadíval sa na dosky nábrežnej promenády, na svoje čierne starecké tenisky na ochodenom dreve. „Oboje,“ vyhlásil nakoniec, „alebo si môžeš vybrať.“

„Ach, oci. Oci, netuším, čo robiť. Čo mám pre teba spraviť?“

Pokrútil hlavou. „Nič, zlatko. Nemusíš pre mňa nič robiť. Len som ťa chcel počuť.“

„Práve ideme von, oci.“

„Aha? A kam?“

„Na trh. Je sobota a v sobotu chodievame na trh.“

„Dobre,“ uzavrel Jack, „tak utekaj. Nestrachuj sa o mňa. Ozvem sa. Zatiaľ sa maj.“

Zazdalo sa mu, že si povzdychla. „Dobre,“ rozlúčila sa, „maj sa.“

A to bolo všetko! To bolo všetko.

Jack sedel na lavičke ešte dlho. Ľudia chodili okolo alebo možno chvíľu okolo nikto neprešiel, ale on len myslel na manželku Betsy a mal sto chutí zavýjať. Chápal jediné: všet-

ko toto si zaslúžil. Zaslúžil si vložku v slipoch, odkedy podstúpil operáciu prostaty, zaslúžil si ju; zaslúžil si, že sa s ním jeho dcéra nechce rozprávať, pretože sa celé roky nechcel rozprávať on s ňou – je homosexuálka; je homosexuálna žena a on ešte aj teraz cíti vlnu rozpakov, keď si na to pomyslí. Ale Betsy si nezaslúži byť mŕtva. On áno, ale Betsy nie. A napriek tomu náhle dostal na manželku zlosť: „Ach božemôj,“ zamrmľal.

Keď jeho žena umierala, zúrila ona. „Nenávidím ťa,“ hovorila. A on: „Nevyčítam ti to.“ Ona: „Ale choď s tým kdesi!“ Myslel to úprimne – ako by jej to mohol vyčítať? Nemohol. A posledné, čo mu povedala: „Nenávidím ťa, pretože umriem a ty budeš žiť.“

Keď sa pozrel na čajku, napadlo mu: ale ja nežijem, Betsy. Toto je strašne zlý vtip.

*

* *

Bar v hoteli Regency sa nachádzal v suteréne s tmavozelenými stenami a s oknami pod stropom s výhľadom na chodník, ale keďže boli vysoko, videli ste akurát prechádzajúce nohy. Sadol si k barovému pultu a objednal si whiskey bez ľadu. Barman bol príjemný chlapík. „Dobre,“ odpovedal Jack, keď sa ho mladý muž opýtal, ako sa má.

„Tak teda dobre,“ odvetil barman; mal malé tmavé oči ukryté pod dlhou hnedou ofinou. Kým mu nalieval, Jack si všimol, že je starší, než sa na prvý pohľad zdá, hoci Jack mal dosť problém odhadnúť ľuďom vek, najmä mladým. A potom mu napadlo: Čo keby som mal syna? Pomyslel si na to už toľkokrát, až ho zarážalo, že mu to stále nedá pokoj. A čo keby sa neoženil s Betsy, keď bol po rozchode? Spamätával sa z rozchodu a ona tiež, rozišla sa s Tomom Grogerom, veľkou láskou už od vysokej. A čo potom? Znepokojený, no v lepšej nálade – bol tam predsa s niekým, s barmanom – si tieto myšlienky rozložil pred seba ako na veľké plátno. Chápal, že je sedemdesiatštyriročný muž, obzerá sa za životom a čuduje

sa, že sa vyvinul tak, ako sa vyvinul, a s neznesiteľnou bolesťou ľutuje všetky chyby, ktorých sa dopustil.

A potom mu napadlo: Ako človek žije čestne?

Nepremýšľal o tom prvýkrát, ale dnes to bolo iné, cítil, že má istý odstup a skutočne uvažuje.

„Tak čo vás privádza do Portlandu?“ opýtal sa barman, kým utieral pult.

„Nič,“ odvetil Jack.

Chlap sa naňho pozrel a trochu sa pootočil, aby utrel druhú časť pultu.

„Chcel som vypadnúť z domu,“ vysvetlil Jack. „Bývam v Crosby.“

„Crosby je pekné.“

„Áno, je,“ Jack si odpil z whiskey a opatrne položil pohár.

„Pred siedmimi mesiacmi mi umrela žena,“ dodal.

Chlapík sa znovu pozrel na Jacka, odhrnul si vlasy z očí.

„Prepáčte? Čo ste vraveli?“

„Hovoril som, že pred siedmimi mesiacmi mi umrela žena.“

„To je strašné,“ zareagoval barman. „To musí byť ťažké.“

„No, to je. Áno.“

Výraz na mladíkovej tvári sa nezmenil, keď povedal: „Môj otec umrel vlani a mama to zvládla, ale viem, že to má fakt ťažké.“

„Určite.“ Jack zaváhal a dodal: „A ako to zvládnete vy?“

„No, je to smutné. Ale bol dlho chorý. Veď viete.“

Jacka pichlo v hrudi, dobre to poznal, ten pocit máva, keď mu vdova v obchode rozpráva o počasí. Mal chuť zvolať: Dost! Povedz mi, aké je to naozaj! Oprel sa na stoličke, posunul pohárik dopredu. Skrátka, takto to chodí. Ľudia buď nevedia, ako sa v nejakej situácii cítili, alebo sa rozhodnú nikdy nepriznať, ako sa vtedy skutočne cítili.

A preto mu chýbala Olive Kitteridgeová.

Dobre, povedal si. Dobre. Pomaly, chlapče.

Odhodlane odklonil myšlienky späť k Betsy. A vzápätí si na niečo spomenul – zvláštne, že mu to napadlo práve teraz: keď bol pred mnohými rokmi na operácii žľčníka, prebral sa z narkózy a manželka sedela pri ňom, a keď sa prebudil znova, spolupacient mu povedal: „Vaša žena sa na vás dívala s toľkou láskou, až ma zarazila toľká láskavosť v pohľade.“ Jack mu veril; spomínal si, že ho to priviedlo do rozpakov a potom – po rokoch – to vytiahol pri hádke s Betsy, ktorá mu povedala: „Dúfala som, že umrieš.“

Jej priamočiarosť mu vyrazila dych. „Dúfala si, že umriem?“ V spomienke pri tej otázke zarazene rozhodil rukami.

A ona celá nesvoja dodala: „Veľa vecí by sa uľahčilo.“

Takže tak.

Ach, Betsy! Betsy, Betsy, Betsy, pokašľali sme to, premárnili sme svoju príležitosť. Nevedel povedať, kedy presne k tomu došlo, možno preto, že nikdy žiadnu príležitosť nedostali. Koniec koncov, ona bola ona a on bol on. Počas svadobnej noci sa mu oddala, hoci nie tak slobodne ako mesiace predtým. Samozrejme, že na to nikdy nezabudol. A od tej noci – pred štyridsiatimi tromi rokmi – sa mu už nikdy neodдалa slobodne.

„Ako dlho žijete v Crosby?“ opýtal sa ho barman.

„Šesť rokov.“ Jack sa otočil na druhú stranu. „V Crosby bývam šesť rokov.“

Barman prikývol. Do baru vošla dvojica a usadila sa na opačnom konci miestnosti; boli mladí a žena si prehodila dlhé vlasy cez jedno plece – sebavedomá osoba. Barman ich šiel obslúžiť.

Teraz Jack dovolil mysli zablúdiť k Olive Kitteridgeovej. Vysokej, veľkej; bože, aká zvláštna žena. Celkom sa mu páčila, bola čestná – naozaj išlo o čestnosť? –, niečo na nej bolo. Vdova, ktorá – aspoň sa mu zdalo – mu prakticky zachránila život. Párkrát zašli na večeru, na koncert, pobožkal ju na ústa. Keď si na to teraz spomenul, bolo mu do smiechu.

Jej ústa. Olive Kitteridgeová. Ako bozkávať veľrybu pokrytú šklábkami. Pred pár rokmi sa jej narodil vnuk, Jacka to veľmi nezaujímalo, ale ju áno, pretože sa volá Henry po svojom starom otcovi, Olivinom mŕtvom manželovi. Jack jej navrhol, aby šla malého Henryho pozrieť do New Yorku, na čo mu odvetila: No, to asi nie. Ktovie prečo? Vedel len toľko, že so synom veľmi nevychádza. Ale veď ani on s dcérou. To majú spoločné. Spomínal si, ako mu Olive hovorila, že jej otec spáchal samovraždu, keď mala tridsať. Zastretil sa v kuchyni. Možnože to súviselo s tým, aká bola; muselo to s tým súvisieť. A potom sa uňho raz ráno objavila a ľahla si k nemu do postele v hosťovskej. Bože, ako sa mu uľavilo. Úľava mu prenikla do každej bunky, keď si mu položila hlavu na hrudník. „Zostaň,“ povedal nakoniec, ale ona sa zdvihla a tvrdila, že musí ísť domov. „Chcel by som, aby si zostala,“ zopakoval, ale odišla. A už sa nevrátila. Keď jej volal, nedvíhala.

V potravinách na ňu narazil len raz, niekoľko dní potom, ako si k nemu prišla ľahnúť; držal si svoju fľašu whiskey. „Olive!“ zvolal. Ale bola nervózna: jej synovi v New Yorku sa malo každú chvíľu narodiť ďalšie dieťa! „Ja že sa mu už narodilo,“ hlesol Jack a ona na to: No, jeho žena bola znova tehotná a doteraz sa jej to ani neunúvali oznámiť! Olive už má vnuka, načo sú im ďalšie deti, jeho žena už pred manželstvom mala dve vlastné. Olive to zopakovala minimálne trikrát. Na druhý deň jej zavolať, telefón len vyzváňal a on si uvedomil, že si nezapla odkazovač. Naozaj? Pri Olive je možné všetko. Predpokladal, že sa nakoniec rozhodla ísť do New Yorku pozrieť nové vnúča, pretože sa jej nedovolal ani na druhý deň. Poslal jej mejl s predmetom: ??? A potom bez predmetu. Ani na ten neodpovedala. Odvtedy prešli už dobré tri týždne.

Barman stál opäť za pultom a pripravoval drinky pre dvojicu. „A vy? Vyrástli ste tu?“ opýtal sa ho Jack.

„Nie,“ odvetil, „som od Bostonu. Sem som prišiel kvôli

frajerke. Býva tu.“ Mykol hlavou, aby si odhrnul čierne vlasy z očí.

Jack prikývol, odpil si. „Dlhé roky sme so ženou žili v Cambridge a potom sme sa presťahovali sem.“

Bol by prisahal, že na barmanovej tvári si niečo všimol, uškrnul sa, skôr než odišiel s drinkami k dvojici.

Keď sa vrátil, povedal Jackovi: „Harvardčan? Takže ste boli Harvardčan.“ Spod pultu vytiahol podnos čistých pohárov a začal ich vešať za stopky na rám nad sebou.

„Čistil som tam záchody,“ vyhlásil Jack. A ten idiot sa naňho rýchlo pozrel, aby si overil, či žartuje. „Nie, nečistil. Učil som tam.“

„Super. Chceli ste sem prísť na dôchodok?“

Jack nikdy nechcel ísť do dôchodku. „Koľko som dlžný?“ opýtal sa.

*

* *

Cestou späť v aute premýšľal o Schroederovi, aký to bol strašný hajzel, aký nahovno dekan. Keď Elaine podala žalobu, keď sa nakoniec naozaj odhodlala a tvrdila, že definitívu nedostala pre sexuálne obťažovanie, Schroeder sa začal správať príšerne. Úplne mimo, Jackovi ani len nedovolil, aby sa s ním porozprával. Majú to v rukách právnici, vyhlásil. A Jackovi dal výskumné voľno. Celá záležitosť sa riešila tri roky, kým sa pre Elaine všetko výrazne zmenilo, a za ten čas sa Jack s Betsy presťahovali do Maine; Jack odišiel do dôchodku. Prišli do Maine, pretože to chcela Betsy – chcela odísť čo najďalej, veru, a to sa im podarilo. Pekné pobrežné mestečko Crosby našla na internete a bolo tak ďaleko, ako sa len dalo, hoci iba pár hodín cesty na sever po východnom pobreží. Nasťahovali sa sem a ani nepoznali nikoho z miestnych. Ale Betsy si našla priateľov, mala na to povahu.

Zastavte vozidlo.

Zastavte vozidlo pri krajnici.

Tie slová odznegli niekoľkokrát, kým ich Jack zaregistroval; ozývali sa z megafónu a ich iný zvuk, líšiaci sa od kolies na asfalte, Jacka zmiatol a zostal zarazený, keď si všimol modrý maják a policajné auto za sebou. *Zastavte vozidlo pri krajnici.* „Kriste,“ povzdychol si Jack a zastavil pri krajnici. Vypol motor a pozrel sa dole pod sedadlo na igelitku s whiskey, ktorú si kúpil v obchode pred Portlandom. Pozoroval blížiaceho sa mladého policajta – bože, nafúkaný kretén v slnečných okuliach – a slušne sa ho opýtal: „Ako vám poslúžim?“

„Váš vodičský a technický preukaz, pane.“

Jack otvoril priehradku, po dlhom hľadaní našiel technický preukaz, z peňaženky vytiahol vodičský a podal ich policajtovi.

„Viete, že ste šli stodesať, hoci je tu povolená len osemdesiatka?“ Jack mal dojem, že policajt používa hrubý tón.

„No, nie, pane, neviem. A veľmi ma to mrzí.“ Sarkazmus nebola jeho silná stránka, ako hovorievala Betsy, ale policajt ho vôbec nezachytil.

„Viete, že vám vypršala technická kontrola?“

„Nie.“

„Mali ste si ju obnoviť v marci.“

„Aha.“ Jack sa obzeral okolo. „No. Keď tak nad tým teraz premýšľam, ide o to, že mi umrela manželka, chápete. Umrela.“ Jack sa pozrel na policajta. „Je mŕtva,“ zdôraznil.

„Zložte si slnečné okuliare, pane.“

„Prosím?“

„Zložte si slnečné okuliare, pane. Hneď.“

Jack si zložil slnečné okuliare a široko sa usmial na policajta. „Teraz si vy zložte svoje. Ukážete mi vaše a ja vám ukážem svoje.“ Zazubil sa.

Keď si policajt prezrel Jackov vodičský a Jacka, vyhlásil: „Počkajte, kým si to prejdem.“ Vrátil sa do auta, na streche sa stále točil modrý maják. Cestou hovoril niečo do vysieláč-